

3. Експертний висновок Міністерства фінансів України № 11120-03-3/34375 від 10.11.2021 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-2554547.pdf (дата звернення: 01.10.2022 р.).

4. Пропозиції Державної податкової служби України до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо впровадження електронних перевірок (е-аудит)» URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-2562680.pdf (дата звернення: 01.10.2022 р.).

5. Міністерство юстиції України: Лист «Щодо проекту Закону України (реєстр. № 6255 від 02 листопада 2021 року)» № 109817/18205-1-21/7.3.3 від 16.11.2021 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-2568782.pdf (дата звернення: 01.10.2022 р.).

УДК 657

Н.О. Бірченко, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємницькій діяльності властива така категорія як ризик. Ризик – невпевненість у майбутніх подіях, які можуть впливати на досягнення фінансових, виробничих, адміністративних цілей діяльності підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах тощо.

Питання невизначеності та ризиків протягом тривалого часу досліджувалися різними вченими з різних точок зору. За це час виробилися багатоваріантні підходи до прогнозування ризиків та захисту від них – це відмова від ризиків, прагнення їх мінімізувати, запобігти і т.д. Проте проблема створення ефективної системи управління ризиками на мікрорівні набуває все більшої актуальності.

Управління ризиками – це вміння передбачати слабкі місця у діяльності підприємства, оцінювати потенційні збитки та пропонувати конкретні способи їх виключення або мінімізації. Основою управління ризиками є комплексна оцінка факторів ризику, пов'язаних з кожним видом діяльності підприємства. Враховуючи, що всі ризики пов'язані із вартістю підприємства, при прийнятті управлінських рішень необхідно виходити з того, що кожне рішення по-різному впливає на вартість підприємства і йому відповідає певне співвідношення ризику та прибутковості. Залежно від цілей, на досягнення яких спрямовані дії керівництва, ризики можуть трансформуватися з одного виду в інший. Відповідно аналізувати необхідно різні показники фінансової

звітності, що дозволяють визначити рівень ризику. У зв'язку з цим, високий рівень обліково-аналітичного забезпечення сприяє прийняттю ефективних рішень щодо захисту підприємства у різних економічних умовах.

Під обліково-аналітичним забезпеченням контролю за ризиками розуміють процедури облікового та аналітичного забезпечення, що включають різні види обліку, та методики економічного аналізу, що базуються на формуванні збалансованої системи показників, що розкриваються у фінансовій звітності, які в сукупності дозволяють своєчасно виявляти слабкі місця фінансової політики підприємства, здійснювати контроль за його потенційними ризиками, приймати рішення тактичного та стратегічного характеру з управління активами та джерелами їх фінансування.

Для управління ризиками необхідна всеосяжна інформаційна база. Тільки наявність максимально точної та достовірної інформації дає можливість приймати рішення щодо зниження ризиків. При цьому необхідне поєднання зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків, що акумулюються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Фінансова звітність – важливе джерело інформації, формування якого здійснюється, виходячи із загальних правил ведення обліку. Вимоги про розкриття інформації набувають динамічний характер.

Важливий є визначення показників загальної ризикової складової бухгалтерського балансу підприємства. Ними можуть бути: висока концентрація активів в окремих позиціях; різке збільшення або скорочення залишків на рахунках запасів, грошових коштів та дебіторської заборгованості; уповільнення оборотності поточних активів; наявність збитку та безнадійної дебіторської заборгованості тощо.

Кожну групу активів та пасивів бухгалтерського балансу можна розглядати як ризикову складову у структурі майна підприємства. Наприклад, необоротні активи вважаються важливими з точки зору прийняття стратегічних рішень. Оборотні активи також є важливою ризиковою складовою у структурі активів підприємства. При виявленні ризику в управлінні оборотними активами слід звернути увагу на строки погашення зобов'язань, наявність безнадійної дебіторської заборгованості, ринкові ціни на запаси. Слід також враховувати, що оборотні активи є залежними від реалізації продукції, наданих послуг. Тому при оцінці їх впливу на величину ризикової складової необхідно враховувати такі фактори, як: обсяг продажів, швидкість оборотності, платіжна політика, рівень ризику, пов'язаний зі строками погашення короткострокових зобов'язань, ліквідність запасів.

Власний капітал, як і інші елементи бухгалтерського балансу, схильний до ризику. Це пов'язано в основному з його структурою. Визначити його рівень захищеності можна за такими критеріями, як: величина капіталу, створення резервів, динаміка поточної та ринкової вартості акцій підприємства, зміна джерел у структурі власного капіталу, зміна ціни капіталу під час проведення операцій із цінними паперами, розмір реінвестованого прибутку.

Довгострокові джерела фінансування можуть бути схильні до валютного ризику, оскільки в бухгалтерському балансі представлені у різній валюті. При оцінці цієї ризикової складової слід враховувати те, що довгострокові зобов'язання неможливо відобразити в певному обліковому періоді, як неможливо відобразити і витрати на їх обслуговування, що, в результаті, може сприяти заниженню витрат та завищення прибутку.

Короткострокові джерела фінансування меншою мірою схильні до ризику в порівнянні з довгостроковими. Управляти ними важливо для підтримки рівня платоспроможності, кредитоспроможності та зниження ризику банкрутства підприємства.

Щоб своєчасно виявити ризики, а при їх наявності – не допустити розвитку кризи підприємства, доцільно контролювати ризики на основі:

- достовірної інформації у фінансовій звітності;
- методики аналізу потенціалу підприємства, яка передбачає виявлення неефективних активів та нереальних доходів, а також наявність чи відсутність ризику;
- показників «чисті активи» та «рівень якості чистих активів» з метою визначення зони ризику;
- методики аналізу (системи збалансованих показників) щодо виявлення неефективних активів та пасивів з метою пошуку та обґрунтування резервів їх відновлення або вилучення;
- вибору варіантних рішень з управління ризиками (передача, відмова тощо).

Отже, для виявлення наявності на підприємстві ризику насамперед слід перевірити, чи дотримано принципу достовірності при формуванні показників у фінансовій звітності. Переконавшись у відсутності неточностей та фактів фальсифікації, слід визначити наявність ризику, використовуючи систему показників, що розраховуються на основі даних фінансової звітності.

В рамках оперативних рішень можуть бути зроблені кроки з перегляду оптимального рівня запасів, придбання або використання запасів, вирішення поточних виробничих завдань, прискорення

оборотності активів, збільшення маржі, розробка різних схем погашення дебіторської заборгованості, використання нетрадиційних форм розрахунків із покупцями тощо.

До тактичних управлінських рішень можна віднести зміну політики розрахунків з дебіторами та кредиторами, придбання та використання необоротних активів, короткострокових фінансових вкладень та ін.

Стратегічні рішення спрямовані на довгострокові капітальні та фінансові вкладення, наукові розробки та ін.

Таким чином, постійний розвиток бізнесу породжує удосконалення підходів до пошуку додаткових джерел прибутку, чим і зумовлено пропозицію використання системи обліково-аналітичного забезпечення прогнозування ризику в управлінні активами та джерелами їх фінансування.

УДК 657

С.І. Васи́лін, д-р екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Г.Г. Чобану, д-р екон. наук, н.с. (Бухарестський університет «ARTIFEX» та Національний інститут наукових досліджень у галузі праці та соціального захисту, Бухарест)

СУЧАСНИЙ ЛАНДШАФТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА В ДІДЖИТАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Будучи однією з найдревніших професій у світі, професія бухгалтера суттєво трансформувалася та перебуває у процесі постійних змін. Головною рушійною силою початку ХХІ ст. є розвиток процесів діджиталізації (цифрової трансформації); глобалізації та Інтернет-технологізації. Саме тому в цифровому світі місія та практика ведення бухгалтерського обліку стикається з рядом змін у підходах до збирання, обробки, зберігання, передачі інформації та інтеграції джерел її отримання. Ситуацію ускладнює зростаюча роль, разом з фінансовими, потоків нефінансової інформації, що має важливе значення в менеджменті підприємств.

Одним із актуальних завдань сучасної бухгалтерської науки та практики є пошук професійного консенсусу між використанням можливостей інформаційних технологій та максимальної віддачі потенціалу працівників бухгалтерських служб. У зв'язку із цим сьогодні постає питання – чи буде існувати потреба у професійних